

Spoštovani,

ob pregledu delovnega osnutka Raziskovalne in inovacijske strategije Slovenije (RISS) 2021 – 2030 raziskovalci Interdisciplinarnega medfakultetnega inštituta Univerze v Ljubljani za trajnostno varstvo dediščine (IULzTVD) ugotavljamo, da so področja humanističnega in družboslovnega raziskovanja praktično spregledana. Kljub temu da so nekateri cilji in ukrepi naravnani tako, da je v njih prepoznati tudi vlogo in pomen humanističnih in družboslovnih raziskav, pa se med *Kazalniki za spremljanje učinkovitosti nacionalne politike za izvajanje in pospeševanje raziskovalne, razvojne in inovacijske dejavnosti* kot učinki (4.) izpostavijo le *Učinki za zaposlovanje, Prodajni vplivi ter Okoljska trajnost*. Predstavljeni kazalniki izhajajo iz trenutnega sistema indikatorjev Evropskega inovacijskega indeksa (EII), vendar je potrebno v RISS, ki se pripravlja za naslednje desetletje, vizije pripraviti s pogledom v prihodnost in ob tem upoštevati vse vidike trajnosti, ne le ekonomskega in okoljskega. Pričakovati je, da se bodo kmalu spremili tudi obstoječi kazalniki EII.

Skladno s Cilji trajnostnega razvoja 2030 (CTR) Organizacije združenih narodov je za skladen trajnostni razvoj potrebno enakovredno upoštevanje vseh vidikov/stebrov trajnosti, tudi družbenega in kulturnega, ki sta v delovnem osnutku RISS izpuščena. Tako enostransko obravnavanje vidika trajnosti, ki je temelj prihodnjega razvoja Slovenije, Evrope in sveta, ne more zgotavljati skladnega trajnostnega razvoja, saj so raziskave na poljih družbe in kulture temelj za družbene inovacije in kakovostnejše življenje.

Razmere pandemije COVID-19, omenjene tudi v RISS, so pokazale na pomen medčloveških odnosov, bivanjskega okolja, družbene podpore in povezanosti za naše življenje. Izkazalo se je, da kakovostnega življenja nikakor ne moremo zagotavljati le s tehnološkimi inovacijami, temveč so za to izjemnega pomena tudi inovacije na področjih družbe in kulture. Temu v prid govorijo tudi aktivnosti Evropske skupnosti, ki se je v zadnjem letu osredotočila na več iniciativ, da bi v okviru programa za okrevanje po pandemiji prispevale k kvalitetnejšemu in bolj trajnostnemu življenju Evropejcev. Med njimi velja na prvem mestu omeniti *European Cultural Heritage Green Paper* (https://issuu.com/europanostr/docs/20210322-european_cultural_heritage_green_paper_fu), pa tudi projekt *New European Bauhaus*, ki ga je lansirala predsednica Evropske komisije Ursula von der Leyen, če izpostavimo le najbolj odmevni aktivnosti, vezani na pomen kulturne dediščine in bivanja za trajnostno prihodnost. Pomen kulture pa izpostavi tudi Rimska deklaracija »Rome Declaration of the G20 Ministers of Culture – Culture unites the world«, ki so jo pred dnevi sprejeli ministri za kulturo držav članic skupine G20 (https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Secretariat/2021/G20_Italy/DichiarazioneFinale_G20_ENG.pdf), v kateri so izpostavili pomen kulture, kulturne dediščine in kreativnega sektorja za okrevanje po pandemiji in za prihodnji trajnostni in uravnotežen razvoj.

Ponavljamo, da vse to jasno kaže, da trajnostne prihodnosti ne morejo zagotoviti le tehnološke inovacije, ampak tudi raziskave in razvoj na področju družbenih inovacij in humanistike, ki bodo pomemben vir znanj za doseganje boljše kakovosti življenja. Slednje RISS navaja uvodoma kot eno od treh prednostnih področij, vendar v nadaljevanju izpostavlja le tehnološke inovacije kot fokus razvoja.

Zato predlagamo, da se RISS ustrezno dopolni. Med Kazalnike za spremljanje učinkovitosti nacionalne politike za izvajanje in pospeševanje raziskovalne, razvojne in inovacijske dejavnosti je potrebno v točko 4. Učinki (str. 14) uvrstiti tudi Družbeno-kulturno trajnost:

d. Družbeno-kulturna trajnost

i. Izboljšanje kakovosti življenja in zadovoljstva ljudi

ii. Razvoj družbenih inovacij za kakovostnejše bivanje ljudi

iii. Razvoj inovacij na področju kulturne dediščine

Skladno z dodanimi kazalniki za spremljanje učinkovitosti nacionalne politike za izvajanje in pospeševanje raziskovalne, razvojne in inovacijske dejavnosti je potrebno dopolniti RISS povsod tam, kjer se navaja tehnološke inovacije tudi z družbenimi inovacijami in inovacijami na področju kulture. Prav tako je nujno dopolniti seznam pristojnih ministrstev še z Ministrstvom za kulturo in Ministrstvom za okolje in prostor, saj sta ključna za učinkovito in celostno delovanje raziskovalno inovacijskega sistema, ko govorimo o razvoju znanj za kakovostno življenje.

Predlaganemu mora slediti tudi ustrezno zasnovan akcijski načrt za implementacijo RISS 2021-2030, pri pripravi katerega smo člani IULzTVD pripravljene sodelovati.

Verjamemo, da bodo dopolnjena RISS 2021-2030 in ostali navezujoči se dokumenti omogočili bolj skladen razvoj vseh področij raziskovanja, kar bo osnova tudi za razvoj novih znanj na področju varstva kulturne dediščine ter s tem za bolj kakovostno življenje.

S spoštovanjem,

izr. prof. dr. Sonja Ifko, vodja IULzTVD, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo

kontakt: sonja.ifko@fa.uni-lj.si

doc. dr. Matija Črešnar, član Sveta IULzTVD, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo, vodja Centra za interdisciplinarne raziskave v arheologiji

doc. dr. Katja Mahnič, članica Sveta IULzTVD, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za umetnostno zgodovino, vodja Katedre za muzeologijo in konservatorstvo

izr. prof.dr. Mateja Habinc, članica IULzTVD, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

prof. dr. Matej Klemenčič, član IULzTVD, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, predstojnik Oddelka za umetnostno zgodovino

prof. dr. Rajko Muršič, član IULzTVD, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

doc. dr. Renata Novak Klemenčič, članica IULzTVD, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

izr. prof. dr. Katarina Katja Predovnik, članica IULzTVD, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta